

Suoma Sámi Nuorat ry:n lausunto perustuslakivaliokunnalle 12.2.2025

**HE 100/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä
annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Buorit vuoddoláhkaválgagotti áirasat,
hyvät perustuslakivaliokunnan jäsenet,

kiitän Suomen saamelaisnuoret ry:n puolesta mahdollisuudesta osallistua tähän kuulemiseen.

Kaksi vuotta sitten surullisina seurasimme, kuinka jälleen kerran yritys saamelaiskäräjälain uudistamisesta epäonnistui. Kuitenkin kesällä -23, kun uuden hallituksen hallitusohjelma julkaistiin ja siellä oli selkeästi ilmaistu tavoite saamelaiskäräjälain uudistamisesta, onnistuimme keräämään kasaan toivon rippeemme. Halu, ja ennen kaikkea tarve, saamelaiskäräjälain uudistamiseksi on edelleen suuri.

Nykyinen voimassa oleva laki, joka on monelta osin auttamatta vanhentunut, rikkoo saamelaisten ihmisoikeuksia ja itsemääräämisoikeutta alkuperäiskansana. Niin kauan kuin nykyinen laki on voimassa, jatkaa Suomen valtio kansainvälisten alkuperäiskansa- ja ihmisoikeussopimusten loukkaamista. Lain uudistamatta jättäminen olisi tietoinen valinta jatkaa Suomen valtion saamelaisia assimiloivaa historiaa. Edellä mainitun lisäksi saamelaisnuorten näkökulmasta lain uudistamisen tarve ilmenee erityisesti äänestyskäytäntöjä ilmenevissä kohdissa.

Tämä lakiesitys ei ole täydellinen, vaan sitä voisi kutsua paremminkin kompromissin kompromissiksi. Se sisältää silti monia äärimmäisen tärkeitä muutoksia, joilla on keskeinen vaikutus niin saamelaisnuorten elämään kuin koko saamelaisen demokratian toteutumiselle.

Tärkeinä muutoksina haluan nostaa erityisesti seuraavat:

3§ pykälä äänioikeudesta saamelaiskäräjävaaleissa

SSN painottaa, että laki on korjattava muotoon, joka kunnioittaa saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana määrittää itse itsensä. Saamelaiset ovat yksi kansa, joka Suomessa jakautuu kolmeen kieliryhmään. Saamelaiset tunnistavat ja tunnustavat toiset saamelaiset sukuyhteyden avulla sekä yhteydellä elävään saamelaisyhteisöön. Lain muuttaminen esityksen muotoon tukisi sitä, ettei äänioikeutta voisi saada ihmiset, joita saamelaisyhteisö ei tunnista saamelaisiksi.

SSN näkee hyvänä asiana myös sen, että lakiesitys muuttaisi äänioikeuden perusteita yhtenäisemmäksi Norjan ja Ruotsin vastaavien kanssa.

9§ Yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoite

Saamelaisnuorten kannalta on kaksi keskeistä syytä, miksi 9§ yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoiteen vahvistaminen on tärkeä:

1. Ilmastokriisi ja luontokato
Ilmastomuutos koettelee arktista aluetta erityisen kovasti ja se vaikuttaa myös saamelaisten elämään ja erityisesti perinteisten elinkeinojen harjoittamiseen. Saamelaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen omiin asioihimme on aivan olennainen sen kannalta, miten hyvin yhteisö pystyy varautumaan ilmastokriisiin ja millä tavoin Suomi ja saamelaisyhteisö yhdessä pystyvät ilmastokriisiä ja luontokatoa torjumaan.
2. Nuorten usko demokratiaan ja yhteiskuntavaikuttamiseen
Yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoiteen vahvistaminen olisi vahva merkki saamelaisnuorille siitä, että saamelaisella äänellä on oikeasti merkitystä meitä itseämme koskevilla asioilla, että meitä kuullaan ja kuunnellaan.

Tämän pykälän osalta valitettavaa on se, kuinka sitä jo nyt on heikennetty alkuperäisestä muodostaan heikentämiskiellon ja vaikutusten arvioinnin osalta selkeästi. Jotta pykälä säilyttää merkityksensä, ei lisäheikennyksille ole sijaa ollenkaan.

Lakiesityksen 4 lukuun kirjatut toimet äänestyksen sujuvoittamiseksi

SSN näkee erityisen tärkeänä ja kiireellisenä äänestyskäytänteiden päivittämisen. Nykyinen, pääosin vain postiäänestyksenä suoritettava, äänestys on monilta osin vaikea ja epävarma tapa etenkin nuorten näkökulmasta. Nuoria edustavana yhdistyksenä olemme huolissamme siitä, kuinka äänestämisen vaikeus vaikuttaa nuorten äänestyskäyttäytymiseen ja kiinnostukseen saamelaiskäräjiä kohtaan. Jotta nuorten aktiivisuus äänestämistä ja demokraattista päätöksentekoa kohtaan saadaan kasvamaan, on äänestyksen sujuvoittaminen ehdottoman tärkeää ja kiireellistä.

**

Lopuksi haluan nostaa jälleen kerran esiin sen täysin saman asian, jonka saamelaisnuoret tässä samassa paikassa toivat esiin kaksi vuotta sitten: Nuoret ovat väsyneet toistuviin epäonnistumisiin, uupuneet rehottavaan vihapuheeseen ja pettyneet oikeuksiemme toteuttamisen viivyttelyyn.

Koko ajan keskusteluilmapiiri on koventunut, ja saamelaisiin kohdistuva vihapuhe, maailitus ja tahallinen disinformaation levitys ovat vallanneet sijaa saamelaisten omilta ääniltä. Saamelaisyhteisö on tehnyt hartiavoimin töitä sen eteen, että oikea tieto ja pätevät perustelut tulisivat suomalaisessa yhteiskunnassakin kuulluiksi, mutta edelleen moni päättäjä tuntuu perustavansa mielipiteensä paikkaansapitämättömille väittämille. Saamelaisnuoria turhauttaa, kun suoraan omaan elämäämme vaikuttaviin asioihin meillä itsellämme ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa. Poliittinen tulevaisuus tuntuu umpikujalta, kun saamelaiset usein sivuutetaan päätöksenteossa. Saamelaisten totuus- ja sovintokomissionkin juuri julkaistussa erillisselvityksessä ilmi käynyt holhoava suhtautuminen saamelaisia kohtaan, jossa saamelaisia saatetaan kuulla, mutta lopulta päätöksen tekevät suomalaiset, on jatkunut liian kauan. Epäoikeudenmukaisuus aiheuttaa epätoivoa ja kaventaa merkittävästi luottamusta niin Suomen valtioon kuin omaan tulevaisuuteemme.

Me Suomen saamelaisnuoret toivomme valiokunnalta viisasta ja faktoihin perustuvaa päätöksentekoa. Lakiesityksessä, joka hallitusohjelmaan on kirjattu, sanotaan: "Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamisen tavoitteena on suojella ja edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä parantaa saamelaisten kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä." Toivomme, että voimme todeta tämän olevan yhteinen tavoitteemme ja että tämä jo nyt liian pitkään jatkunut lakiuudistusprosessi vihdoinkin saataisiin päätökseen.

Kiitos. Giitu.